

PRAĆENJE SOCIJALNE
UKLJUČENOSTI U REPUBLICI SRBIJI

INDIKATORI SIROMAŠTVA I NEJEDNAKOSTI

Vlada
Republike
Srbije

TIM
ZA SOCIJALNO UKLJUČIVANJE I
SMANJENJE SIROMAŠTVA

OP3C^{SRBIJE}
Republički zavod
za statistiku

unicef

OKTOBAR 2017.

Praćenje socijalne uključenosti u Republici Srbiji – Indikatori finansijskog siromaštva i nejednakosti

Izdavač:

Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva
Vlada Republike Srbije

Autor:

Boško Mijatović

Urednica:

Biljana Mladenović

Dizajn i priprema:

Dalibor Jovanović (prelom), Miloš Radulović (korice)

Vlada
Republike
Srbije

TIM
ZA SOCIJALNO UKLJUČIVANJE I
SMANJENJE SIROMAŠTVA

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

PODRŠKA: Izrada publikacije omogućena je sredstvima Švajcarske agencije za razvoj i saradnju u okviru projekta „Podrška unapređenju procesa socijalnog uključivanja u Republici Srbiji”.

NAPOMENA: Ova publikacija ne predstavlja zvaničan stav Vlade Republike Srbije. Svi pojmovi upotrebljeni u publikaciji u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

SADRŽAJ

1. SKRAĆENICE.....	2
2. OPŠTE ODREDNICE MERENJA SIROMAŠTVA.....	3
3. MERENJE SIROMAŠTVA U EU-SILC SISTEMU.....	5
4. PREDLOG NOVIH INDIKATORA.....	7
5. PROBLEM NEAŽURNOSTI EU-SILC-A	11
6. PREDLOG ZA AŽURIRANJE EU-SILC INDIKATORA	13
7. MERENJA SIROMAŠTVA NA LOKALNOM NIVOU	16
8. TABELARNI PRIKAZ INDIKATORA.....	18
9. LITERATURA.....	37

1. SKRAĆENICE

APD – Ankeza o potrošnji domaćinstava

AROPE – u riziku siromaštva ili socijalne isključenosti / at risk of poverty or social exclusion

BCS – Istraživanje o poslovnoj klimi i potrošnji stanovništva / Business and consumer survey

EU – Evropska unija / European Union

HDI – Indeks humanog razvoja / Human Development Index

ILO – Međunarodna organizacija rada / International Labour Organization

NSP – novčana socijalna pomoć

OECD – Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj / Organisation for Economic Co-Operation and Development

SAD – Sjedinjene američke države

SILC – Anketa o prihodima i uslovima života / Survey on Income and Living Conditions

UN – Ujedinjene nacije / United Nations

2. OPŠTE ODREDNICE MERENJA SIROMAŠTVA

Literatura o definicijama i načinima merenja siromaštva je opsežna, ali ne daje konačne zaključke na ovu temu. Jedna grupa autora preferira potrošnju kao indikator blagostanja, budući da ona najneposrednije meri zadovoljenje osnovnih potreba. Druga grupa daje prednost dohotku kao indikatoru pošto veruju da se siromaštvo izražava kao nedovoljnost resursa koji se mogu upotrebiti za pristojan život. Pristupi su podeljeni i kada se bira između merenja apsolutne i relativne linije siromaštva, gde se u slučaju prve izražava korpa dobara koja se može kupiti za dati minimalan iznos, a u slučaju druge govori o tome gde se nalazi granica niskog dohotka ispod koga se pojedinci smatraju siromašnima (ili u riziku siromaštva). Takođe postoji i mogućnost izračunavanja kompleksnijih multidimenzionalnih indikatora, nasuprot do sada navedenim jednostavnijim jednodimenzionalnim. Slično je i u praksi, te se Evropska unija, Svetska banka i SAD koriste različitim pristupima: u EU se koristi relativna linija siromaštva i dohodak, u Svetskoj banci apsolutna linija siromaštva i potrošnja, a u SAD apsolutna linija siromaštva i dohodak. Glavni savremeni istraživački napori su usmereni ka višedimenzionalnom indeksu blagostanja, kao što je slučaj kod OECD, Svetske banke, UN (HDI) itd. Neminovno, njihov najveći izazov je utvrđivanje načina na koji će se ponderisati različite dimenzije kako bi se dobio jedinstven indeks.

Postojeći indikatori

Poslednja korekcija postojeće liste indikatora siromaštva u Republici Srbiji, pripremljena za nacionalne izveštaje o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva, izvršena je 2012. godine, sa dominacijom EU-SILC (Anketa o prihodima i uslovima života) indikatora iako do tada ova anketa još uvek nije rađena u Srbiji. Spisak tada planiranih indikatora koji se odnose na siromaštvo i nejednakost vrlo je opsežan, pošto obuhvata mnoge indikatore iz EU-SILC, ali i specifične nacionalne indikatore. Pošto je ovakav pristup iziskivao preopširne izveštaje koji ipak nisu mogli da uključe sve relevantne informacije, u ovom predlogu liste indikatora njihov broj je smanjen, što je u skladu i sa projektnim zadatkom i sa sugestijom Podgrupe za indikatore Komiteta za socijalnu zaštitu EU o „redukovanju primarnih indikatora“ radi „kondenzovanja“ sve četiri grupe indikatora¹.

Referentni budžeti

Referentni budžeti su potencijalno alternativna metodologija za merenje siromaštva, kod kojih se, uz pomoć razvijene korpe robe i usluga koji su potrebni za normalnu egzistenciju i njihovih lokalnih cena, pokušava ustanoviti koliko ljudi ih može dostići, a koliko ne. Evropska unija je 2015. okončala jedan projekat koji je istraživao, uz pomoć referentnih budžeta, minimalni iznos finansijskih sredstava u glavnim gradovima država potreban za adekvatno učešće u društvu. Pokazalo se da je postupak izuzetno složen i vremenski zahtevan, pošto traži puno različitih podataka za pojedine

---

¹ Social Protection Committee Indicators Sub-group (2015): Portfolio of EU Social Indicators for the Monitoring of Progress Towards the EU Objectives for Social Protection and Social Inclusion, str. 5.

detaljne korpe (hrana, zdravstvena zaštita, stanovanje, odeća i obuća, kultura, razne usluge itd), a po gradovima i tipovima domaćinstava.² Izrada referentnih budžeta u Srbiji je još uvek otvoreno pitanje i čini se najracionalnijim sačekati da se izvrši dodatni razvoj i usklađivanje metodologije na nivou EU, pa onda pristupiti tom zahtevnom zadatku.

---

² Applica and Universiteit Antwerpen (2015): The development of a methodology for comparable reference budgets in Europe - Final report of the pilot project.

3. MERENJE SIROMAŠTVA U EU-SILC SISTEMU

EU-SILC je napredan statistički sistem za praćenje životnog standarda, dohotka i mnogih drugih fenomena, na osnovu kojih se mogu obračunati mnogi pokazatelji socijalnog stanja u zemlji. Ali, on poseduje neke odlike/slabosti koje je potrebno imati u vidu kada se tumače rezultati.

Prvo, dohodak u EU-SILC-u isključivo je novčani, što se može smatrati usklađenim sa definicijom siromaštva u EU³, ali se stoga ne uzima u obzir više stavki koje su od bitne važnosti za nivo životnog standarda u Srbiji. Tako se u ukupan dohodak ne uračunavaju tzv. transferi u naturi od strane države, kao što su besplatno obrazovanje i zdravstvo. Njihovo uključivanje bi svakako promenilo rezultate, a posebno popravilo položaj siromašnih u odnosu na boljestojeće⁴. Slično tome, ne uzimaju se u obzir tzv. imputirana renta kod stanovanja i prirodna potrošnja nepoljoprivrednih domaćinstava, što bi neminovno promenilo nivoe i relativne odnose siromaštva. Drugo, u EU-SILC se ne koriste regionalni indeksi cena, kako se radi kod nekih alternativnih mera, što najverovatnije veštački pogoršava položaj siromašnijih krajeva zemlje (makar u Srbiji). O nekim drugim slabostima biće reči kasnije.

Evropska unija se opredelila za koncept relativnog siromaštva i za meru uzela stopu rizika siromaštva, koja pokazuje koliki je udeo stanovnika date zemlje koji raspolažu sa manje od 60% srednjeg (medijanskog) dohotka. Kako i samo ime kaže, ova mera ne meri nivo siromaštva, već rizik da obuhvaćeni pojedinac bude siromašan, odnosno da ima teškoća da obezbedi sredstva za standard uobičajen u svojoj zemlji. U tom smislu Eurostat navodi da „ovaj indikator ne meri bogatstvo ili siromaštvo, već nizak dohodak u poređenju sa drugim stanovnicima te zemlje, što nužno ne znači nizak standard života“⁵. Ova protivrečnost je nastala, po svemu sudeći, iz teškoća u postizanju (političkog) dogovora unutar Evropske unije oko metodoloških pitanja merenja siromaštva⁶. Pošto je linija rizika siromaštva relativna, tj. stanovnici se porede međusobno, a ne sa nekim objektivnim merilom, to je „stopa rizika siromaštva mera nejednakosti dohotka, a ne direktna mera siromaštva“⁷. Ova neočekivana ocena Eurostata je tačna: ukoliko se svim stanovnicima udvostruči ili prepolovi dohodak, stopa rizika siromaštva se uopšte neće promeniti; istovremeno, ukoliko se, uz dati ukupan dohodak, promeni nejednakost, stopa rizika siromaštva će se promeniti. Navedeno govori da za ovu ocenu siromaštva uopšte nisu važni životni standard i dohodak, već samo nejednakost dohodaka u donjem delu lestvice. Ovakav koncept merenja siromaštva u EU

---

³ „Persons beset by poverty: individuals or families whose resources are so small as to exclude them from the minimum acceptable way of life of the member state in which they live“.

⁴ Jedan obračun je pokazao da bi odnos 80/20 u Francuskoj opao sa 5,0 na 3,2. Sylvie Le Laidier (2009): Transfers in Kind Attenuate Income Inequality, INSEE Premiere. Istraživanja se nastavljaju.

⁵ ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:At-risk-of-poverty_rate.

⁶ Decancq, K., Goedemé, T., Van den Bosch, K., Vanhille, J. (2013): The Evolution of Poverty in the European Union: Concepts, Measurement and Data. ImPROvE Methodological Paper No. 13/01.

⁷ Eurostat (2013): The Measurement of Poverty and Social Inclusion in the EU: Achievements and Further Improvements. UNECE seminar, Geneve 2-4 December 2013, str. 5.

posledica je činjenice da u Evropskoj uniji praktično i nije bilo klasičnog siromaštva u trenutku formulacije ove metodologije, pa tako merenje apsolutnog siromaštva nije imalo previše smisla⁸.

Pošto osnovna mera „siromaštva“ u EU zapravo i ne meri siromaštvo, ona je vremenom dopunjena alternativnom merom siromaštva – deprivacijom – koja nije relativna, već apsolutna i koja se ne oslanja na dohodak. Za više informacija videti poseban odeljak ovog istraživanja⁹, koji daje osvrt i na neke druge indikatore.

---

⁸ Sa prijemom zemalja istočne Evrope situacija se donekle promenila, ali je državama članicama prepušteno da same mere apsolutno siromaštvo.

⁹ Za pregled aktuelne diskusije o merenju siromaštva u EU videti Goedemé, T., Rottiers S. (2010): Poverty in the Enlarged European Union. A Discussion about Definitions and Reference Groups, CSB Working paper.

4. PREDLOG NOVIH INDIKATORA

U ovom odeljku ćemo predložiti nove indikatore, ali i skrenuti pažnju na one koji se i sada nalaze na spisku relevantnih, ali dosada nisu korišćeni iz tehničkih ili drugih razloga. Naravno, predloženi spisak indikatora za merenje siromaštva, a posebno predložena dezagregacija, treba da ostanu fleksibilni uz mogućnost korekcije i dopunjavanja drugim indikatorima i dezagregacijama na *ad hoc* ili trajnoj osnovi, a prema potrebi i razvoju socijalne situacije. Stoga ovu grupu indikatora siromaštva i nejednakosti treba posmatrati kao minimalan, obavezan set, dok je maksimalan otvoren za nove indikatore, zavisno od procene potreba analize i socijalne politike.

Pri izboru indikatora iz socijalne oblasti svakako je potrebno imati u vidu *Ciljeve održivog razvoja*, usvojene u Ujedinjenim nacijama 25. septembra 2015. godine. Kod smanjenja siromaštva, kao primarnog cilja, ova rezolucija UN naglašava dva potcilja koja su povezana sa merenjem siromaštva:

- da se do 2030. u celom svetu u potpunosti likvidira ekstremno siromaštvo, mereno potrošnjom od 1,25 U.S.\$ na dan (posle inovacija u metodologiji Svetske banke, danas je to 1,9 U.S. \$);
- da se do 2030. prepolovi udeo stanovništva u siromaštvu u svim dimenzijama, mereno nacionalnim definicijama.

Prvi potcilj nije relevantan za Srbiju, pošto je u Srbiji gotovo dostignut: potrošnju nižu od 1,25 U.S. \$ ima manje od 0,1% stanovnika Srbije¹⁰. Drugi cilj vezan je za nacionalne definicije (merenja) siromaštva, tako da ni po ovom osnovu nije potrebno uvoditi nove indikatore koji bi posebno bili korišćeni u analizi dostizanja *Ciljeva održivog razvoja*.

Predloženi spisak indikatora za novčano siromaštvo i nejednakost predstavljeni su u sledećoj tabeli:

Indikator	Prema:	Okvir
Stopa rizika siromaštva	polu i starosti	EU-SILC
Stopa rizika siromaštva	tipu domaćinstva	EU-SILC
Stopa rizika siromaštva	statusu na tržištu rada	EU-SILC
Stopa trajnog rizika siromaštva	polu i starosti	EU-SILC
Stopa rizika siromaštva fiksirana u 2013.	polu i starosti	EU-SILC

¹⁰ Svetska banka, videti povertydata.worldbank.org/poverty/country/SRB.

Relativni jaz rizika siromaštva	polu i starosti	EU-SILC
Odnos dohodaka kvintala S80/S20	ukupno	EU-SILC
Đini koeficijent	ukupno	univerzalni
Stopa (apsolutnog) siromaštva	Celokupnom profilu (polu, starosti, tipu domaćinstva, statusu na tržištu rada...)	univerzalni
Finansijske teškoće domaćinstva	dohotku	EU-BCS
Kvartalna stopa (apsolutnog) siromaštva	polu i starosti	univerzalni

Napomena: prva tri indikatora u tabeli predstavljeni su kao zasebni, kako se tretiraju u EU, iako se suštinski radi o jednom indikatoru sa tri profila.

Stopa rizika siromaštva fiksirana u 2013. godini

Prag rizika siromaštva u EU-SILC sistemu menja se od godine do godine, pa će tako i u budućoj primeni zavisiti od kretanja dohotka i od njegove distribucije. Tako su moguća razna neobična kretanja: na primer, da dohodak siromašnih poraste, ali i da prag rizika siromaštva još brže poraste tako da konačni rezultat bude povećanje stope rizika siromaštva. Uzrok ovome je to što se u ovom sistemu dopušta da realna vrednost linije siromaštva fluktuiraju (zavisno od promena u raspodeli dohotka). Ili, moguće je da tokom većih promena ekonomske aktivnosti (krize, brzi rast) medijanski dohodak poraste iako se ukupan (ili prosečan) dohodak zemlje smanjuje i obrnuto, a zavisno od kretanja dohotka pojedinih grupa stanovništva. To se i dogodilo u nekim zemljama (Velika Britanija, Irska, Finska, Litvanija, Grčka) tokom finansijske krize kada je medijanski dohodak brže opao nego dohoci jednog dela stanovništva sa nižim dohocima, pa je stopa rizika siromaštva čak smanjena. Ovakvo – suprotno očekivanom – kretanje izmerenog (rizika) siromaštva pri većim promenama raspodele dohotka nije u skladu sa stvarnim ekonomskim kretanjima.

Kako bi ova slabost EU-SILC-a bila otklonjena i omogućeno razumno praćenje dinamike rizika siromaštva, u sistem je uvedeno merenje rizika siromaštva u odnosu na visinu medijanskog dohotka iz jedne fiksne godinu u prošlosti; stoga se sada koristi medijanski dohodak iz 2008. godine, kasnije indeksiran kretanjem potrošačkih cena. Time je dobijen prag rizika siromaštva koji je fiksiran u realnoj vrednosti. Cilj ove promene je sagledavanje „stvarnog kretanja siromaštva” (Eurostat).

Isti razlozi korekcije ove slabosti važe i u Srbiji, tako da bi ubuduće trebalo koristiti ovaj indikator, tim pre što se i sada nalazi na listi indikatora za praćenje iz 2012. godine, ali nije primenljiv. Svakako, u Srbiji nije moguće koristiti prag iz 2008, pošto tada EU-SILC nije rađen u Srbiji, već iz 2013, kada je započeto korišćenje SILC-a u nas.

Stopa trajnog rizika siromaštva

Rizik siromaštva je osnovni indikator ove vrste u EU-SILC sistemu. Ali, kod dugoročne slike (relativno) siromašnih javljaju se nova pitanja, kao npr. da li su oni koji su u riziku siromaštva to tek kratko vreme, čak privremeno, ili se radi o dugotrajnom riziku siromaštva, odnosno o trajnom problemu obuhvaćenih lica i domaćinstava da sebi obezbede normalan život; jer pad dohotka može biti kratkotrajan, od nekoliko meseci, ali dovoljan da prebaci nekog preko praga rizika siromaštva, ali i dugotrajan, višegodišnji.

Stoga je u EU-SILC uveden novi indikator – stopa trajnog rizika siromaštva – koji pokazuje procenat stanovništva koje živi u domaćinstvima u riziku siromaštva u tekućoj godini i u bar dve od prethodne tri godine. To znači da su ovom stopom obuhvaćeni oni koji se u poslednje četiri godine barem tri godine nalaze u riziku siromaštva. Oni pripadaju trajno ugroženima.

Ovaj obračun vrši se na osnovu longitudinalne komponente SILC-a: tokom četiri godine jedan deo uzorka se ne menja (rotacioni panel), tako da se omogućuje praćenje istih pojedinaca i domaćinstava tokom četiri godine.

I u Srbiji bi trebalo koristiti ovaj indikator pošto postoji izražena potreba za praćenjem kako dugoročnog siromaštva, tako i onog privremenog. Pošto su u Srbiji do sada urađene četiri ankete, već je moguće izračunati potrebne vrednosti. I ovaj indikator se nalazi na spisku iz 2012, ali nije korišćen.

Apsolutno siromaštvo

Srbija je iz razumljivih razloga prihvatila socijalne indikatore i metodologiju obračuna apsolutnog siromaštva koja se koristi u EU. Međutim, u Srbiji postoji apsolutno siromaštvo pošto znatan broj stanovnika ima nizak životni standard i bori se s velikim teškoćama kako bi zadovoljilo osnovne životne potrebe, tako da standardna mera siromaštva iz EU-SILC sistema – stopa rizika siromaštva – ne zadovoljava. Stoga postoji potreba ne samo za merenjem rizika siromaštva već i samog siromaštva¹¹. Štaviše, stopa apsolutnog siromaštva se svih ovih godina nalazila na spisku indikatora iz 2012. godine, prema kojoj je izveštavano o detaljnom profilu apsolutno siromašnih.

Jedina realna alternativa (ili dopuna) EU-SILC-u i stopi rizika siromaštva je merenje apsolutnog siromaštva prema potrošnji, kako zagovara Svetska banka za zemlje u razvoju. Taj metod merenja siromaštva pogodan je za analizu izrazitog siromaštva, odnosno zadovoljenja osnovnih minimalnih životnih potreba budući da se zasniva baš na korpi dobara koja, po definiciji, obezbeđuje zadovoljenje tih osnovnih potreba. Stoga je ova linija pogodna za siromašnije zemlje, u kojima se i dalje postavlja pitanje osnovnog preživljavanja ili brige o minimalnom životnom standardu.

---

¹¹ Videti, na primer, Matković, G. (2014): Merenje siromaštva – teorijski koncepti, stanje i preporuke za Republiku Srbiju. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva.

Posebna pogodnost merenja siromaštva prema potrošnji je u tome što se odstranjuje više problema u merenju dohotka kakvi postoje kod EU-SILC-a. Jer, dohodak nije odgovarajući indikator u zemljama u kojima dohodak nije registrovan i redovan, već u kojima postoje neredovnost u isplati plata, penzija i drugih socijalnih davanja, visoki sezonski prihodi (kao u poljoprivredi ili turizmu), visok udeo prirodne potrošnje i raširena siva ekonomija, kao i kada domaćinstva nisu spremna ili zaborave da otkriju „nelegalne izvore privređivanja“¹².

U Srbiji se odavno i kontinuirano radi Anкета o potrošnji domaćinstava, zahvaljujući kojoj je, uz pomoć linije siromaštva, jednostavno oceniti stepen i dinamiku siromaštva. Duskora je siromaštvo i „zvanično“ ocenjivano ovom metodologijom, ali je 2010. godine metodologija merenja apsolutnog siromaštva napuštena u korist EU-SILC-a (iako je u nekoliko zvaničnih dokumenata Vlade Republike Srbije moguće naći trend apsolutnog siromaštva i nakon 2010. godine)¹³. Ovo je bio razumljiv, ali i nedovoljno promišljen potez: zbog prilagođavanja metodologiji Evropske unije, odbačen je vrlo koristan i neophodan indikator za praćenje socijalnih kretanja, pa predlažemo da se zvanično merenje apsolutnog siromaštva preko potrošnje u Srbiji obnovi¹⁴, tim pre što se odgovarajuća anketa i dalje vrši u okviru Republičkog zavoda za statistiku.

Ova anketa je u međuvremenu unapređena: povećan je uzorak i proširena korpa dobara koja se prate. Potrebno je, radi neophodnog unapređenja metodologije, izvršiti reviziju linije siromaštva budući da su svi relevantni parametri (potrošnja najnižih decila, relativne cene itd) promenjeni za deset godina (od 2006. godine) kada je ustanovljena poslednja linija apsolutnog siromaštva.

---

¹² World Bank (2000): Making Transition Work for Everyone – Poverty and Inequality in Europe and Central Asia, str. 367-368.

¹³ Vlada Republike Srbije (2011): Prvi nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva u Republici Srbiji. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva; Vlada Republike Srbije (2014): Drugi nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva u Republici Srbiji. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva; Vlada Republike Srbije (2016): Program reformi politike zapošljavanja i socijalne politike.

¹⁴ socijalnoukljucivanje.gov.rs/rs/usvojeni-zakljucci-i-dalji-koraci-radionice-merenje-siromastva-pojmovi-izazovi-i-preporuke/.

5. PROBLEM NEAŽURNOSTI EU-SILC-A

Za praćenje socijalne situacije i formulisanje mera socijalne i ekonomske politike potrebni su novi, što ažurniji podaci, a posebno u vremenu kriza, kada se socijalne okolnosti brže i dublje menjaju. Trenutno, nedostatak dovoljno ažurnih podataka u EU, ali i u Srbiji, negativno utiče na praćenje siromaštva i nejednakosti, kao i na ocenu uticaja krize i sličnih faktora na stanovništvo i uticaja mera socijalne i ekonomske politike.

Tako, sredinom oktobra 2016. poslednja ocena rizika siromaštva u Srbiji odnose se na 2014. godinu, što je neminovno kod EU-SILC-a: osnovni rezultati ankete za 2015. godinu objavljeni su već marta 2016. godine, pa su sada najnoviji raspoloživi podaci o dohotku iz 2014. godine. Stoga su i ocene rizika siromaštva i nejednakosti tek za 2014. godinu. U EU su neke zemlje ažurne kao Srbija, a neke dodatno kasne za jednu godinu. Takav vremenski pomak od dve ili tri godine čini dohodni deo EU-SILC-a slabo upotrebljivim za praćenje aktuelne socijalne dinamike u zemlji. Tako je *Drugi nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva u Republici Srbiji* urađen septembra 2014, a prikazuje siromaštvo iz 2012. godine.

Slična je ocena Evropske komisije: „Nedostatak blagovremenih informacija o trendovima, posebno o siromaštvu, jeste glavna slabost u podacima koja ometa formulisanje politike zasnovane na realnim činjenicama. Od izbijanja krize postalo je veoma jasno da nosioci politike na nivou EU i nacionalnom nivou ne raspolažu instrumentima za praćenje kratkoročnih uticaja ekonomskih šokova, ili na efikasnost odgovora politike [...]. Detaljna priroda EU-SILC-a [...] dovodi do znatnih zakašnjenja kod raspoloživosti podataka od oko dve godine [...]”¹⁵. A za Eurostat, popravljavanje ažurnosti jedan je od prioriteta¹⁶.

Da bi se ublažio ili rešio problem kašnjenja rezultata SILC-a u EU se razmatraju i koriste različiti metodi. Jedan važan pravac je modeliranje (EUROMOD i slično), kada se na osnovu podataka van SILC-a i postojećih rezultata SILC-a ocenjuju osnovni pokazatelji SILC-a za novije, nedostajuće godine¹⁷. Uspešnost modeliranja je delimična¹⁸. Drugi metod je ubrzanje objavljivanja rezultata SILC-a, što se nije, bar za sada, pokazalo dobro, a i dobitak ne može biti zadovoljavajuće veliki. Sledeći metod je potrošnja domaćinstava za tekuću godinu dobijena iz odgovarajućih anketa, zatim

---

¹⁵ European Commission (2013): Evidence on Demographic and Social Trends Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy, str. 82-84. Preuzeto sa: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=9765&langId=en.

¹⁶ Dupré, D. (Eurostat) (2015): Planned Future Developments of EU-SILC.

¹⁷ European Commission (2015): Trends in Poverty and Social Exclusion (2012-2014). Analytical Web Note 4/2015.

¹⁸ Artemis (2013): Study on Timeliness of EU SILC Based Indicators. Preuzeto sa: www.iys2013.lu/resources/documents/IYS2013LU_dia.pdf.

subjektivno siromaštvo, zasnovano na sopstvenoj oceni finansijske pozicije domaćinstva, ali odnos ovog indikatora sa dohotkom ili potrošnjom može znatno da varira (subjektivan osećaj se može menjati); takođe, ovaj indikator ne pruža dovoljno pouzdane informacije o nejednakosti. Takođe postoji indikator finansijskih teškoća domaćinstva, koji kvalitativno meri finansijsko stanje domaćinstva. Na kraju, može se kao indikator koristiti broj nekih socijalnih davanja iz administrativnih registara, kao što su novčana pomoć, naknada za nezaposlenost i slično.

Srbiji neki od ovih metoda ne odgovaraju bilo iz konceptualnih, bilo iz tehničkih razloga. Modeliranje zahteva veliki stručni i tehnički angažman – počevši od građenja solidnog modela, do pribavljanja mnogih podataka van SILC-a. Brže objavljivanje rezultata bi moglo da donekle pomogne, ali bi neažurnost i dalje bila više od godinu dana (podaci o dohotku se prikupljaju u maju-junu jedne godine, i to za prethodnu godinu, i mogu biti objavljeni tek krajem godine). Ocena subjektivnog siromaštva je nepouzdana i često nije korelirana sa objektivnim siromaštvom. Slično, kretanje broja socijalnih davanja u Srbiji nije korelirano sa kretanjem objektivnog siromaštva: broj korisnika važnijih davanja kontinuirano raste od 2000. godine, bez obzira na kolebanja privredne aktivnosti, fazu rasta i krizu i siromaštvo.

6. PREDLOG ZA AŽURIRANJE EU-SILC INDIKATORA

Za Srbiju predlažemo dva indikatora čija je svrha ažurnije praćenje socijalnih kretanja u zemlji, a radi blagovremenih analiza i predloga socijalno-ekonomske politike.

Indikator finansijskih teškoća domaćinstva

Izražava finansijsko stanje domaćinstava preko udela onih koji su morali da se oslone na smanjenje štednje ili zaduživanje da bi podmirili uobičajene obaveze, što svedoči o njihovoj lošijoj finansijskoj situaciji, i udela onih koji su mogli da uštede ili im je tekući prihod podmirivao uobičajene troškove. Dezagregacija stanovništva je moguća na razne kategorije, pri čemu je verovatno najvažnija dezagregacija u grupe prema visini dohotka. Za ažurnost indikatora potrebno je da se anketa često obavlja i da se njeni rezultati brzo obrađuju.

U Evropskoj uniji se odgovarajuće pitanje postavlja svakog meseca u okviru potrošačkog modula Istraživanja o poslovnoj klimi i potrošnji stanovništva (Business and Consumer Survey), koji je pretežno kvalitativan i čija je svrha dvostruka: da prikupi informacije o namerama ispitanika o štednji i potrošnji u sledećem periodu i da oceni njihovu percepciju faktora koji utiču na pomenute odluke. Indikator finansijskih teškoća domaćinstava se ocenjuje na osnovu odgovora samo na par pitanje¹⁹:

1. *Koja od ovih izjava najbolje ocenjuje tekuću finansijsku situaciju vašeg domaćinstva?*

- *štedimo mnogo (+ +)*
- *štedimo malo (+)*
- *jedva uspevamo da zadovoljimo potebe (s trenutnim prihodima) (=)*
- *trošimo našu ušteđevinu (–)*
- *dodatno se zadužujemo (– –)*
- *ne znam (N).*

2. *Kako ocenjujete finansijsku situaciju Vašeg domaćinstva u poslednjih/narednih 12 meseci?*

- *Znatno bolja (+ +)*
- *Nešto bolja (+)*
- *Bez promena (=)*
- *Nešto lošija (–)*
- *Znatno lošija (– –)*

---

¹⁹ ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/questionnaires_rs_cons_en_0.pdf; ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/business-and-consumer-surveys/download-business-and-consumer-survey-data/time-series_en

– *Ne znam (N)*.

Vrednost indikatora finansijskih teškoća izračunava se iz odgovora na ovo pitanje: sabiranjem (pozitivnih) procenata odgovora onih koji štede i (negativnih) procenata onih koji troše ušteđevinu i onih koji se zadužuju. Ovaj indikator se u EU dezagregira na dohodne grupe: stanovništvo je podeljeno na četiri grupe, a prema sopstvenoj izjavi. Pored toga, može se dezagregirati po polu, starosti, obrazovanju, zanimanju i radnom vremenu. Rezultati se u EU objavljuju mesečno, a kvartalno za kvartalne podatke.

Indikator finansijskih teškoća može da obezbedi pravovremenu indikaciju o trendovima u delu stanovništva čija se domaćinstva susreću sa finansijskim teškoćama, kao i o tome kako grupe stanovništva u različitim kvartalima (četiri ukupno) prolaze u krizi. Dosadašnje iskustvo u EU pokazalo je da ljudi sa nižim do srednjim dohotkom tokom krize prolaze kroz brže pogoršanje svoje finansijske situacije nego ostatak stanovništva. Štaviše, ovaj indikator može biti korišćen kao indikator koji u određenoj meri prethodi promeni osnovnih indikatora socijalne situacije, bilo da nagovesti dramatične promene socijalne situacije, posebno onih sa nižim dohotkom. Stoga se u Evropskoj uniji razmatra uključenje indikatora finansijskih teškoća među socijalne indikatore²⁰.

Više informacija o samom istraživanju o poslovnoj klimi i potrošnji stanovništva moguće je naći na sajtu Evropske komisije i to na: ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/business-and-consumer-surveys_en.

Kvartalna stopa (apsolutnog) siromaštva

Drugi indikator čija izmena se predlaže cilju poboljšanog ažuriranja je kvartalna stopa (apsolutnog) siromaštva. Iako je godišnji karakter merenja siromaštva uobičajen, a i logičan iz više tehničkih razloga, postoje argumenti i mišljenja u prilog kraćih obračunskih perioda, koji daju realniju sliku o problemu siromaštva kroz uočavanje njegovih kratkoročnih fluktuacija, nevidljivih na godišnjem nivou.

Osnovne tehničke pretpostavke već postoje: kvartalno siromaštvo izračunavalo bi se na osnovu postojeće Ankete o potrošnji domaćinstava. Kao što je već navedeno, rezultati se objavljuju kvartalno i vrlo ažurno – samo dva i po meseca po okončanju kvartala na koji se odnose. Zbog relativno velikog uzorka (oko 1.600 domaćinstava kvartalno), to su i kvartalni rezultati reprezentativni za osnovne indikatore (dež detaljnijeg dezagregiranja).

---

²⁰ European Commission (2013): Evidence on Demographic and Social Trends Social Policies' Contribution to Inclusion. Employment and the Economy, str. 84. Preuzeto sa: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=9765&langId=en.

Ukoliko bi bio prihvaćen napred navedeni predlog o korišćenju ove ankete za izračunavanje siromaštva, tada bi za izračunavanje kvartalnog siromaštva bilo potrebno učiniti samo još jedan korak: izračunati kvartalnu liniju siromaštva, koja bi se morala desezonirati kako bi bila obuhvaćena sezonska komponenta promene cena.

Dobit od kvartalnih podataka o kretanju siromaštva ne leži samo u ažurnijim podacima, već i u mogućnosti analize determinanti sezonskih varijacija siromaštva, što može biti korisno za pripremu kratkoročnih programa podrške siromašnima (jednokratne pomoći itd).

Postojeće analize²¹ ukazuju da je na kvartalnom nivou siromaštvo veće nego na godišnjem, što je i logično s obzirom da se u dužim vremenskim intervalima kratkoročne fluktuacije eliminišu kroz ulaz i izlaz pojedinaca u i iz siromaštva²².

---

²¹ Cantó, O., del Río, C., Gradín, C. (2006): Poverty Statics and Dynamics: Does the Accounting Period Matter?, *International Journal of Social Welfare*, str. 209–218.

²² Agency on Statistics (2015): Poverty Measurement in Tajikistan: A Methodological Note.

7. MERENJA SIROMAŠTVA NA LOKALNOM NIVOU

Osnovni problem merenja siromaštva u lokalnim zajednicama je to što se ankete na osnovu kojih se standardno ocenjuje siromaštvo rade tako da budu reprezentativne na nacionalnom i, eventualno, regionalnom nivou, dok bi njihovo proširenje na lokalni nivo zahtevalo velika finansijska sredstva i veliki stručni, administrativni i anketarski aparat²³. Stoga se traže alternativni metodi.

Na svetu ne postoje dobra rešenja za merenje siromaštva na lokalnom nivou, a verovatno najpopularniji metod predstavlja „ocena za malo područje“, metod koji je primenjen kod mapiranja opština u Srbiji²⁴. Radi se o kombinaciji ocena o siromaštvu na nivou države ili krupnih regiona dobijenih iz standardnih anketa o dohotku i/ili potrošnji sa različitim tzv. administrativnim podacima za lokalni nivo, kao što su popisni podaci, međupopisne procene kretanja stanovništva, poreski registri, registri korisnika komunalnih usluga itd. Za Srbiju se pojavljuje nekoliko problema: (1) „ocene za malo područje“ obično traže posebna istraživanja, što znači da se ne mogu redovno i jeftino raditi; (2) slabost ovog metoda je ta što se popisi rade svakih deset godina, a i rezultati dosta kasne, tako da bi ocene mogle biti aktuelne tek u retkim vremenskim tačkama; (3) poreski registri praktično nisu upotrebljivi, jer je registar katastarskog dohotka izuzetno zastareo i jer se porez na dohodak, koji je načelno najpogodniji za ove svrhe, praktično ne koristi u Srbiji.

Mogućnost koja se sledeća nameće je **korišćenje tzv. administrativnih registara** koji postoje na lokalnom nivou, posebno onih koji imaju veze sa siromaštvom. U Srbiji se za ocenu finansijskog siromaštva može upotrebiti samo broj korisnika novčane socijalne pomoći (NSP), a u odnosu na broj stanovnika lokalne zajednice. Stoga i predlažemo korišćenje ove mere kod lokalnih zajednica. Njene prednosti su:

- zasnovana je na jedinstvenim (republičkim) kriterijumima za sticanje ovog prava, što znači da su rezultati međusobno uporedivi po opštinama i drugim teritorijalnim jedinicama, a i u vremenu za svaku jedinicu lokalne samouprave;
- podaci su uvek raspoloživi u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, a bez dodatnih istraživanja, i redovno se ažuriraju odlikavajući promene na planu siromaštva po lokalnim zajednicama.

Treba napomenuti da je zakonska osnovica za utvrđivanje prava na socijalnu pomoć (linija administrativnog siromaštva) uvek niža od linije siromaštva koja se koristi kod ocene siromaštva na nacionalnom nivou, te se zato ova mera (lokalnog) siromaštva može smatrati oštrijom. Drugim rečima, korišćenje broja korisnika novčane socijalne pomoći u odnosu na broj stanovnika kao mere

---

²³ Koliko je poznato iz literature, samo se u SAD radi dovoljno velika anketa (American Community Survey, 3 miliona domaćinstava) koja je reprezentativna i na nivou lokalnih zajednica.

²⁴ RZS i World Bank (2016): Mapa siromaštva u Srbiji.

lokalnog siromaštva rezultiraće manjim ukupnim brojem siromašnih nego što daju nacionalna istraživanja kao što su mera apsolutnog siromaštva prema Anketi o potrošnji stanovništva ili, još više, relativnog siromaštva prema SILC metodu.

Izvesna teškoća sa ovim merilom potiče iz činjenice da dosadašnje kretanje broja korisnika novčane socijalne pomoći u Srbiji nije bilo usklađeno sa kretanjem siromaštva procenjenog na nivou Srbije. Jer, broj korisnika kontinuirano raste od 2000. godine do danas, dok siromaštvo varira: prvo je opadalo do 2009, pa onda malo poraslo i zatim stagniralo (prema meri apsolutnog siromaštva). Ovakva kretanja verovatno su posledica činjenice da na broj korisnika NSP više utiču zakonsko-administrativni faktori (novi zakoni o socijalnoj zaštiti iz 2002. i 2011. i slično) nego kretanje siromaštva.

Jedan od mogućih preostalih sistema je dopuna predloženog indikatora finansijskog siromaštva indikatorom materijalne deprivacije, pošto za onaj prvi ne postoje, a za drugi postoje popisni i drugi podaci na nivou opština (popisi, komunalni sistemi, imovinski registri itd). Problem je, svakako, to što se popisi rade jednom u deset godina, a i to što je ocena finansijskog siromaštva veoma važan i često upotrebljavan indikator.

8. TABELARNI PRIKAZ INDIKATORA

Stopa rizika siromaštva, prema polu i starosti

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Stopa rizika siromaštva, prema polu i starosti
Iz kog okvira proizilazi	EU okvir
Status indikatora	Primarni, komponenta krovnog AROPE indikatora.
Definicija indikatora	Procenat lica sa rizikom siromaštva u ukupnom stanovništvu i po odgovarajućim kategorijama pola i starosti koja su u riziku siromaštva. Ključni indikatori: Broj lica u riziku siromaštva posle socijalnih transfera, stopa rizika siromaštva (prag je 60% medijane dohotka), stope rizika siromaštva po polu i starosnim grupama.
Značaj praćenja indikatora za donosioce odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	Iako se u EU siromaštvo definiše šire, uključujući i socijalne i kulturne resurse, nedostatak finansijskih resursa je važna komponenta multidimenzionalno shvaćenog siromaštva. Stopa rizika siromaštva je najvažniji pokazatelj siromaštva u EU i spada u primarne indikatore, a i komponenta je krovnog AROPE indikatora. Lica koja se nalaze ispod praga siromaštva (60% medijane) imaju teškoća da obezbede normalan život, iako ne moraju biti siromašna u smislu preživljavanja.
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	Rizik siromaštva ne znači automatski siromaštvo, već samo nedovoljnost sredstava za uobičajen način života u datoj zemlji. Rizik siromaštva ne znači automatski i nizak životni standard u kratkom roku, pošto postoje metodi za održavanje standarda na višem nivou (smanjenje ušteta, zaduživanje, pomoć rodbine i prijatelja itd). Kod međunarodnih poređenja treba biti oprezan pošto se pragovi siromaštva određuju prema dohotku u datoj zemlji, tako da su veoma različiti po zemljama različitog nivoa razvoja. Stoga pojedinci u riziku siromaštva u razvijenijoj zemlji imaju u proseku znatno viši dohodak od pojedinaca u riziku siromaštva u siromašnjoj zemlji. Iz ankete su isključena kolektivna domaćinstva (institucije socijalne zaštite), tako da se može javiti nedovoljna reprezentativnost nekih grupa stanovništva (starijih, osoba sa invaliditetom itd).
Jedinica mere	Broj i procenat lica
Kalkulacija indikatora (=numerator/denominator)	Stopa rizika siromaštva prema polu i starosti izračunava se kao procenat lica u svakoj od kategorija pola i starosti koja su u riziku siromaštva u ukupnom stanovništvu te kategorije pola i starosti.
Osnovni nivoi podele/razvrstavanja indikatora	Pol: ukupno, muško, žensko. Starost: 0-17, 18-24, 25-64, 65 i više.

Dostupnost podataka za izračunavanje indikatora (DA/NE)	Da, u Republičkom zavodu za statistiku (SILC).
Izvor	SILC ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database
Periodika izveštavanja	Za pol: godina sprovođenja ankete. Za starost, dohodak i medijanu dohotka: u godini pre godine u kojoj se sprovodi anketa.
Komentar	/

Stopa rizika siromaštva, prema tipu domaćinstva

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Stopa rizika siromaštva, prema tipu domaćinstva
Iz kog okvira proizilazi	EU okvir
Status indikatora	Sekundarni
Definicija indikatora	<p>Procenat lica sa rizikom siromaštva u ukupnom stanovništvu i u odgovarajućim tipovima domaćinstva koja su u riziku siromaštva.</p> <p>Ključni indikatori: broj lica u riziku siromaštva posle socijalnih transfera, stopa rizika siromaštva (prag je 60% medijane dohotka), stope rizika siromaštva po tipu domaćinstva.</p>
Značaj praćenja indikatora za donosiocce odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	<p>Iako se u EU siromaštvo definiše šire, uključujući i socijalne i kulturne resurse, nedostatak finansijskih resursa je važna komponenta multidimenzionalno shvaćenog siromaštva. Stopa rizika siromaštva je najvažniji pokazatelj siromaštva u EU i spada u primarne indikatore, a i komponenta je krovnog AROPE indikatora. Lica koja se nalaze ispod praga siromaštva (60% medijane) imaju teškoća da obezbede normalan život, iako ne moraju biti siromašna u smislu preživljavanja.</p> <p>Znatne razlike po dohotku postoje po pojedinim tipovima domaćinstva, pa i po riziku siromaštva (najpoznatiji primer su jednoroditeljska, sa decom), što rizik siromaštva po pojedinim tipovima domaćinstva čini relevantnim za kreiranje socijalne politike.</p>
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	<p>Klasifikacija individualnih domaćinstava nije međusobno isključiva. Tako je, na primer, samac od 66 godina uključen kako u kategoriju „jedan odrastao, stariji od 65 godina“, tako i u kategoriju „samac“.</p> <p>Za članstvo u domaćinstvu koristi se kao kriterijum mesto uobičajenog prebivališta. Domaćinstvom se smatra zajednica trošenja. Iz ankete su isključena kolektivna domaćinstva (institucije socijalne zaštite). Decom se smatraju svi mlađi od 18 godina, kao i oni sa 18-24 koji su ekonomski neaktivni i žive bar sa jednim roditeljem.</p>
Jedinica mere	Broj i procenat lica
Kalkulacija indikatora (=numerator/denominator)	Stopa rizika siromaštva prema tipu domaćinstva izračunava se kao procenat lica u svakom od tipova domaćinstva koja su u riziku siromaštva u ukupnom stanovništvu tog tipa domaćinstva.
Osnovni nivoi podele/razvrstavanja indikatora	<p>Domaćinstva bez dece: sva; jednočlana; dvočlana; tročlana.</p> <p>Domaćinstva sa decom: sva; samohrani roditelj; dva odrasla, jedno dete; dva odrasla, dvoje dece; dva odrasla, troje i više dece; tri i više odraslih, sa decom.</p>
Dostupnost podataka za izračunavanje indikatora (DA/NE)	Da, u Republičkom zavodu za statistiku (SILC).
Izvor	SILC

	ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database
Periodika izveštavanja	Za tip domaćinstva, godine lica, dohodak i medijanu dohotka godina pre godine u kojoj se sprovodi anketa.
Komentar	/

Stopa rizika siromaštva, prema radnom statusu

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Stopa rizika siromaštva, prema radnom statusu
Iz kog okvira proizilazi	EU okvir
Status indikatora	Sekundarni
Definicija indikatora	<p>Procenat lica sa rizikom siromaštva u ukupnom stanovništvu i u odgovarajućim radnim statusima koja su u riziku siromaštva.</p> <p>Ključni indikatori: broj lica u riziku siromaštva posle socijalnih transfera, stopa rizika siromaštva (prag je 60% medijane dohotka), stope rizika siromaštva po radnom statusu.</p>
Značaj praćenja indikatora za donosiocce odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	<p>Stopa rizika siromaštva je najvažniji pokazatelj siromaštva u EU i spada u primarne indikatore, a i komponenta je krovnog AROPE indikatora. Lica koja se nalaze ispod praga siromaštva (60% medijane) imaju teškoća da obezbede normalan život, iako ne moraju biti siromašna u smislu preživljavanja.</p> <p>Zaposlenost je svakako najvažniji mehanizam zaštite populacije od siromaštva. Ona je obično za stanovništvo u radnom dobu osnovna komponenta prihoda. Prihodi od zaposlenosti (od rada) praktično su zanemarljivi kod dece i starih ljudi, pa je za njihovo izdržavanje potrebno obezbediti druge izvore (roditeljske prihode i penzije, eventualno i druge socijalne programe).</p>
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	<p>Odnosi se na stanovništvo staro 16 i više godina, a prema statusu na kome je u poslednjih 12 meseci provedeno najmanje 7 meseci.</p> <p>Radni status određuju sami ispitanici, pa se ne mora poklopiti sa ILO klasifikacijom.</p>
Jedinica mere	Broj i procenat lica
Kalkulacija indikatora (=numerator/denominator)	Stopa rizika siromaštva prema radnom statusu izračunava se kao procenat lica u svakom od radnih statusa koja su u riziku siromaštva u ukupnom stanovništvu tog radnog statusa.
Osnovni nivoi podele/razvrstavanja indikatora	Zaposleni, zaposleni kod poslodavca, samozaposleni, nezaposleni, penzioneri, ostali neaktivni.
Dostupnost podataka za izračunavanje indikatora (DA/NE)	Da, u Republičkom zavodu za statistiku (SILC).
Izvor	SILC ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database
Periodika izveštavanja	Za starost ispitanika, radni status i dohodak godina pre godine u kojoj se sprovodi anketa.
Komentar	/

Đini koeficijent

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Đini koeficijent
Iz kog okvira proizilazi	Univerzalni, EU okvir.
Status indikatora	EU: kontekstualni.
Definicija indikatora	Đini koeficijent je mera statističke disperzije i meri stepen odstupanja raspodele ekvivalentnog raspoloživog dohotka (posle socijalnih transfera) od potpuno jednake raspodele. Vrednost se kreće od 0, kada označava potpunu jednakost svih dohodaka, do 1, kada označava da sav dohodak pripada jednom pojedincu.
Značaj praćenja indikatora za donosiocce odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	<p>Đini koeficijent je najčešće korišćena mera nejednakosti i, za razliku od 80/20, zasniva se na svim dohocima populacije u pitanju.</p> <p>U novije vreme pitanjima nejednakosti dohodaka pridaje se sve veća pažnja, a u cilju jačanja borbe protiv siromaštva. Poseban značaj mere nejednakosti proizilazi iz činjenice da porastom nejednakosti, pri datom nivou razvoja, raste i stopa siromaštva. Đini koeficijent je i komplementaran sa stopom rizika siromaštva: dok se ova druga mera bavi relacijom raspodele na donjem delu lestvice dohodaka, Đini se bavi celom lestvicom.</p> <p>Najčešće se upotrebljava kao mera nejednakosti dohodaka na nacionalnom planu, ali može i kao mera nejednakosti unutar regiona, ili kao mera nejednakosti bogatstva, obrazovnja ili nekog drugog merljivog indikatora.</p>
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	<p>Odnosi se na ukupno stanovništvo, uključujući i decu.</p> <p>U Evropi se Đini koeficijent obično kreće između 0,20 i 0,35, a u svetu je obično viši od 0,30.</p>
Jedinica mere	Vrednost od 0 do 1. Može se izraziti i kao procenat ukoliko se vrednost koeficijenta pomnoži sa 100.

Kalkulacija indikatora
(=numerator/denominator)

Lorencova kriva (zakrivljena crvena linija) pokazuje koliki procenat dohotka prisvaja određeni procenat stanovništva, pri čemu su dohoci na slici poređani od najnižih ka najvišim. Kriva koja prikazuje distribuciju dohodaka stanovništva pomoću kumulativnog dohotka na vertikalnoj osi i kumulativnog stanovništva na horizontalnoj osi. Pri tome, pojam kumulativnosti označava zbir svih prethodnih vrednosti.

Prava linija plave boje označava takvu hipotetičku distribuciju dohotka u kojoj svi pojedinci imaju jednake dohotke, znači potpunu jednakost.

Ѓini koeficijent je jednak odnosu površine A i zbira površina A i B, tj. $G = A/(A+B)$, gde je G oznaka za Ѓini koeficijent.

Osnovni nivoi
podele/razvrstavanja indikatora

/

Dostupnost podataka za
izračunavanje indikatora
(DA/NE)

Da, u Republičkom zavodu za statistiku (SILC, Anketa o potrošnji domaćinstava).

Izvor

SILC
ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database

Periodika izveštavanja

SILC: Za dohodak godina pre godine u kojoj se sprovodi anketa. Za APD: godina u kojoj se sprovodi anketa.

Komentar

/

Odnos dohodaka kvintila S80/S20

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Odnos dohodaka kvintila S80/S20, prema polu i starosti
Iz kog okvira proizilazi	Univerzalan, EU okvir.
Status indikatora	EU: primarni.
Definicija indikatora	Odnos ukupnog dohotka (ili prosečnog dohotka) kvintila u kome se nalazi 20% najbogatijih pojedinaca sa ukupnim dohotkom (ili prosečnim dohotkom) kvintila u kome se nalazi 20% najsiromašnijeg stanovništva. Pod dohotkom se podrazumeva ekvivalentan raspoloživi dohodak.
Značaj praćenja indikatora za donosiocce odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	Odnos dohodaka najbogatijeg i najsiromašnijeg kvintila 80/20 je mera nejednakosti dohodaka u jednoj zemlji i pokazuje razliku dohodaka između najbogatijih i najsiromašnijih stanovnika. Povoljna osobina je njegova jasnost.
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	Odnosi se na celo stanovništvo, uključujući i decu. Za razliku od Đini koeficijenta, ova mera zanemaruje srednjih 60% stanovnika. Kvintilni odnos je osetljiv na ekstremne vrednosti (autlajere), posebno na izuzetno visoke dohotke koji mogu imati znatan uticaj na krajnji rezultat. Vrednost ovog indikatora kada se računa za dve grupe (na primer mlađi i oni sa 65 i više godina) ne implicira ništa za vrednost indikatora za celu populaciju, pošto tretira onu drugu grupu kao nepostojeću.
Jedinica mere	Stopa (odnos)
Kalkulacija indikatora (=numerator/denominator)	Odnos dohodaka kvintila S80/S20 izračunava se kao odnos ukupnog ekvivalentnog dohotka najvišeg i najnižeg kvintila.
Osnovni nivoi podele/razvrstavanja indikatora	Pol (muški, ženski), starost (mlađi od 65, 65 i više).
Dostupnost podataka za izračunavanje indikatora (DA/NE)	Da, u Republičkom zavodu za statistiku (SILC).
Izvor	SILC ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database
Periodika izveštavanja	Za starost ispitanika i dohodak: godina pre godine u kojoj se sprovodi anketa.
Komentar	/

Stopa trajnog rizika siromaštva, prema polu i starosti

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Stopa trajnog rizika siromaštva, prema polu i starosti
Iz kog okvira proizilazi	EU okvir
Status indikatora	Primarni
Definicija indikatora	<p>Procenat lica sa rizikom siromaštva u ukupnom stanovništvu i u odgovarajućim kategorijama pola i starosti koja su u riziku siromaštva za tekuću godinu i najmanje dve od prethodne tri godine.</p> <p>Ključni indikatori: Broj lica u riziku siromaštva posle socijalnih transfera u tekućoj i još dve od tri prethodne godine, po polu i starosnim grupama.</p>
Značaj praćenja indikatora za donosiocce odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	<p>Osnovna i uobičajena mera siromaštva u EU (stopa rizika siromaštva) ne mora nužno označavati nizak životni standard. Razlog tome je što dohodno siromaštvo u jednom trenutku, koje meri stopa rizika siromaštva u datoj godini, može biti kompenzovano nekim drugim prihodima, kao što su podizanje uštede, novi zajmovi, poreske olakšice, pomoć rodbine i prijatelja itd.</p> <p>Stoga je korisna dopuna „standardne“ stope rizika siromaštva kroz indikator trajne stope rizika siromaštva, koja je zasnovana na dohotku tokom četiri poslednje godine, zato što daje dugoročniju sliku (ne)dovoljnosti dohotka stanovnika.</p>
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	<p>Formulacija „najmanje dve godine od prethodne tri“ omogućava fluktuaciju oko linije siromaštva, pa tako zadržava u grupi trajno (relativno) siromašnih i one koji su se jedne godine od četiri nalazili iznad linije siromaštva (60% medijanskog dohotka).</p> <p>Pošto se radi o posmatranju iste grupe pojedinaca i domaćinstava u četiri godine, odnosno u četiri uzastopne ankete, pouzdanost ocena o trajnom siromaštvu zavisi od odustajanja aknetiranih tokom vremena, odnosno od broja onih koji su sve vreme ostali u uzorku. U Srbiji je za ove četiri godine u uzorku ostalo 1.279 domaćinstava, što je povoljan rezultat. Takođe, važno je i da se sačuva struktura onih koji su ostali u uzorku, kako bi se sačuvala reprezentativnost uzorka.</p>
Jedinica mere	Procenat lica.
Kalkulacija indikatora (=numerator/denominator)	Stopa trajnog rizika siromaštva prema polu i starosti izračunava se kao procenat lica u svakoj od kategorija pola i starosti koja se nalaze u riziku siromaštva u poslednjoj i dve od tri prethodne godine.
Osnovni nivoi podele/razvrstavanja indikatora	Pol: ukupno, muško, žensko. Starost: 0-17, 18-24, 25-64, 65 i više.

Dostupnost podataka za izračunavanje indikatora (DA/NE)	Da, u Republičkom zavodu za statistiku (SILC).
Izvor	SILC (računa se od 2016. godine) www.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/02/44/94/PD10_087_srb_2016.pdf
Periodika izveštavanja	Za pol: godina sprovođenja ankete. Za starost, dohodak i medijanu dohotka: godina pre godine u kojoj se sprovodi anketa.
Komentar	/

Relativni jaz rizika siromaštva, prema polu i starosti

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Relativni jaz rizika siromaštva, prema polu i starosti
Iz kog okvira proizilazi	EU okvir
Status indikatora	Krovni
Definicija indikatora	<p>Relativni jaz rizika siromaštva predstavlja razliku između medijane ekvivalentnog ukupnog neto dohotka lica koja se nalaze ispod linije siromaštva i same linije siromaštva, definisane kao 60% medijane dohotka svih lica, izražene kao procenat linije siromaštva.</p> <p>Ključni indikatori: relativni medijanski jaz rizika siromaštva.</p>
Značaj praćenja indikatora za donosioce odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	<p>Relativni jaz rizika siromaštva govori o tome koliki je manjak sredstava srednjeg, odnosno tipičnog lica koje se nalazi u riziku siromaštva u odnosu na sam prag rizika i ukazuje na težinu položaja onih koji se nalaze u ovoj grupi građana.</p> <p>Dok stopa rizika siromaštva govori o broju ljudi u riziku siromaštva, ovaj indikator govori o dubini, odnosno intezitetu, siromaštva.</p>
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	<p>Ovaj indikator upoređuje dohodak medijanskog pojedinca u riziku siromaštva (onog čiji je dohodak tačno na sredini lestvice svih ovih dohodaka poređanih po visini) sa samom linijom siromaštva. Korišćenje medijanskog, a ne prosečnog dohotka onih u riziku siromaštva motivirano je činjenicom da je prosečna vrednost daleko osetljivija na pojedine izuzetno visoke ili niske (čak negativne) dohotke.</p> <p>Slabost ovog koncepta je što ništa ne govori raspodeli dohodaka unutar grupe lica u riziku siromaštva, koja može biti različita.</p>
Jedinica mere	Procenat
Kalkulacija indikatora (=numerator/denominator)	<p>Relativni jaz rizika siromaštva, sa podelom na pol i starost, izračunava se kao razlika između medijane ekvivalentnog raspoloživog dohotka lica ispod linije siromaštva i same linije siromaštva, a izražene kao procenat linije siromaštva, i to za svaku grupu po polu i starosti.</p> <p>Drugim rečima: $G = (M - LS)/LS$, gde je G relativni jaz, M medijana lica u riziku siromaštva i LS linija siromaštva, a za ukupnu populaciju i svaku grupu po polu i starosti.</p>
Osnovni nivoi podele/razvrstavanja indikatora	<p>Pol: ukupno, muško, žensko.</p> <p>Starost: 0-17, 18-24, 25-64, 65 i više.</p>
Dostupnost podataka za izračunavanje indikatora (DA/NE)	Da, u Republičkom zavodu za statistiku (SILC).
Izvor	SILC

	ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database
Periodika izveštavanja	Za pol, godina sprovođenja ankete. Za starost, dohodak i medijanu dohotka: godina pre godine u kojoj se sprovodi anketa.
Komentar	/

Stopa (apsolutnog) siromaštva

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Stopa (apsolutnog) siromaštva
Iz kog okvira proizilazi	Univerzalni, Svetska banka.
Status indikatora	Primarni
Definicija indikatora	<p>Stopa siromaštva pokazuje udeo (procenat) lica čija je potrošnja niža od linije siromaštva, pa ne mogu da zadovolje osnovne potrebe.</p> <p>Linija apsolutnog siromaštva se obično utvrđuje na osnovu nutricionističkog minimuma i strukture ostale potrošnje najsiromašnijih domaćinstava. Ona se u određenom vremenskom trenutku fiksira i zatim indeksira indeksom potrošačkih cena.</p> <p>Ključni indikatori: potrošnja, skala ekvivalencije, linija siromaštva, stopa siromaštva (ukupno i po raznim profilima).</p>
Značaj praćenja indikatora za donosioce odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	<p>EU mera stope rizika siromaštva meri RIZIK siromaštva, a ne i siromaštvo, odnosno njegov nivo. Pošto u Srbiji, za razliku od zapadne, centralne i severne Evrope, postoji znatno siromaštvo, to je vrlo korisno, a i potrebno imati meru stvarnog siromaštva kako za analizu, tako i za kreiranje ekonomske i socijalne politike.</p> <p>Ovaj metod merenja siromaštva koristio se zvanično u Srbiji do 2010. godine, kada je napušten u korist „evropske“ mere. Ipak, koncept apsolutnog siromaštva, zasnovan na potrošnji, ne samo da ima svoje prednosti, nego i lako može biti vraćen među socijalne indikatore pošto se Anкета o potrošnji domaćinstava, koja je osnova za izračunavanje stope siromaštva, i dalje sprovodi.</p>
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	<p>EU koncept (rizika) siromaštva zasniva se na ideji o (ne)raspolaganju finansijskim resursima koji bi trebalo da omoguće normalan život u datoj zemlji, odnosno ne meri životni standard. Sa druge strane, stopa (apsolutnog) siromaštva baš meri životni standard, što je nivo potrošnje pojedinaca i domaćinstava. U skladu s tim, EU koncept se zasniva na sopstvenom dohotku, dok se koncept apsolutnog siromaštva ne bavi prihodima, već potrošnjom iz bilo kojih prihoda (i od rođaka i prijatelja, od ušteđevina, zaduživanja itd).</p>
Jedinica mere	Procenat
Kalkulacija indikatora (=numerator/denominator)	Broj lica čija je potrošnja ispod linije siromaštva (ukupno i po kategorijama stanovništva) deli se sa ukupnim brojem lica iste kategorije.
Osnovni nivoi podele/razvrstavanja indikatora	<p>Pol: ukupno, muško, žensko.</p> <p>Starost: 0-13, 14-18, 19-24, 25-64, 65 i više.</p> <p>Tip naselja: gradsko, ostalo.</p> <p>Tip domaćinstva: jednočlana, dvočlana, tročlana, četvoročlana, petočlana, šestočlana i veća.</p>

	<p>Obrazovanje nosioca domaćinstva: nezavršena osnovna škola, završena osnovna, srednja, viša ili visoka škola.</p> <p>Region: Vojvodina, Beograd, centralna Srbija.</p>
Dostupnost podataka za izračunavanje indikatora (DA/NE)	Da, u Republičkom zavodu za statistiku (APD); potrebna je nova linija siromaštva.
Izvor	Anketa o potrošnji domaćinstava http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/rs/socijalno-ukljucivanje-u-rs/statistika/apsolutno-siromastvo/
Periodika izveštavanja	Izveštava se godišnje, na osnovu četiri kvartalne ankete.
Komentar	Postojale bi dve varijante sa istom anketom: prva, na godišnjem nivou, i druga, na kvartalnom nivou. Prva bi dala godišnju, a druga kvartalnu stopu siromaštva.

Finansijske teškoće domaćinstva

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Finansijske teškoće domaćinstva
Iz kog okvira proizilazi	EU
Status indikatora	/
Definicija indikatora	Indikator finansijskih teškoća pokazuje da li domaćinstvo tekućim prihodima zadovoljava uobičajene potrebe ili je prinuđeno da podiže sopstvenu ušteđevinu ili da se zadužuje, pa tim ukazuje kakvo je finansijsko stanje domaćinstva.
Značaj praćenja indikatora za donosiocice odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	<p>Dok podaci iz SILC-a prikazuju stanje dohotka i liniju siromaštva sa zakašnjenjem od oko dve godine, vladama i drugim zainteresovanim organizacijama potrebni su ažurniji indikatori za praćenje socijalne situacije i reakcije ekonomske i socijalne politike.</p> <p>Jedan takav indikator je pokazatelj finansijskih teškoća domaćinstva. On se u EU obračunava svakog meseca iz Istraživanja o poslovnoj klimi i potrošnji stanovništva, tako da je moguće da njegova ažurnost bude velika (da kasni tek nekoliko meseci).</p> <p>Indikator može biti veoma koristan kao rani znak nadolazeće krize, ali i poboljšanja socijalne situacije u zemlji.</p>
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	<p>Ovaj indikator je u suštini kvalitativan, pošto se od ispitanika ne traže vrednosti u novcu već samo izbor jedne od pet mogućnosti, one koja najvernije prikazuje finansijsko stanje domaćinstva.</p> <p>Negativan bilans označava situaciju kada se više stanovnika zadužuje ili troši ušteđevinu nego što je onih što štede, tj. imaju višak prihoda nad rashodima. Kod pozitivnog bilansa je obrnuto.</p>
Jedinica mere	Procenat, kao razlika između pozitivnih i negativnih odgovora.
Kalkulacija indikatora	<p>Ukoliko je</p> <p>P1 procenat onih koji su odgovorili da dosta štede,</p> <p>P2 procenat onih koji su odgovorili da malo štede,</p> <p>P3 procenat onih koji su odgovorili da uspevaju da sastave kraj s krajem,</p> <p>P4 procenat onih koji su odgovorili da koriste ušteđevinu,</p> <p>P5 procenat onih koji su odgovorili da se zadužuju, i</p> <p>P6 procenat onih koji su odgovorili da ne znaju,</p> <p>onda je rezultat jednak bilansu (balance):</p> $B = (P1 + 0,5 \cdot P2) - (P4 + 0,5 \cdot P5).$ <p>Vrednost bilansa se može kretati između -100 i +100.</p>

Osnovni nivoi podele/razvrstavanja indikatora	Ovaj indikator se u EU dezagregira na dohodne grupe, po polu, starosti, obrazovanju, zanimanju i radnom vremenu.
Dostupnost podataka za izračunavanje indikatora (DA/NE)	Da ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/business-and-consumer-surveys_en
Izvor	Istraživanje o poslovnoj klimi i potrošnji stanovništva
Periodika izveštavanja	Mesečno
Komentar	/

Stopa rizika siromaštva fiksirana u 2013.²⁵, prema polu i starosti

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Stopa rizika siromaštva fiksirana u 2013, prema polu i starosti
Iz kog okvira proizilazi	EU okvir
Status indikatora	EU: krovni
Definicija indikatora	Procenat lica sa rizikom siromaštva u ukupnom stanovništvu i u odgovarajućim kategorijama pola i starosti koja su u riziku siromaštva prema pragu iz 2013. korigovanom za inflaciju do tekuće godine.
Značaj praćenja indikatora za donosiocce odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	Pošto se realna vrednost praga rizika siromaštva ne menja, to ovaj indikator meri kretanje životnog standarda na osnovu promena realnog dohotka, čime se javlja kao alternativna mera standardnog riziku siromaštva koji meri promene relativnog položaja pojedinaca. Tako će smanjenje stope ovog rizika sa pragom fiksiranim u 2013. značiti stvarno povećanje životnog standarda onih u riziku siromaštva. Ovaj indikator stoga održava prag siromaštva realno jednakim u dužem periodu i tako kontroliše efekte pomeranja praga siromaštva.
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	Prag siromaštva iz 2013. bio bi korigovan za inflaciju u tekućoj godini. Stoga bi ovo računanje donelo realnu vrednost praga iz bazne 2013. godine kroz korekcije za sve godine između. Preostala razlika između ovako obračunatog praga i nominalnog praga za tekuću godinu predstavlja efekat promene životnog standarda, odnosno njegov porast ili smanjenje. Bazna godina bi povremeno bila menjana.
Jedinica mere	Broj i procenat lica
Kalkulacija indikatora (=numerator/denominator)	Stopa rizika siromaštva (sa fiksiranim pragom siromaštva) prema polu i starosti izračunava se kao procenat lica u svakoj grupi po polu i starosti koja se nalaze u riziku siromaštva, tj. ispod praga siromaštva iz 2013. godine korigovanog za inflaciju između 2013. i tekuće godine.
Osnovni nivoi podele/razvrstavanja indikatora	Pol: ukupno, muško, žensko. Starost: 0-17, 18-64, 65 i više.
Dostupnost podataka za izračunavanje indikatora (DA/NE)	Da
Izvor	Republički zavod za statistiku (SILC)
Periodika izveštavanja	Za pol: godina sprovođenja ankete. Za starost i dohodak: pre godine u kojoj se sprovodi anketa.
Komentar	/

²⁵ Godina 2013. kao prva godina sprovođenja SILC u Republici Srbiji.

Stopa administrativnog siromaštva NSP²⁶

Očekivane komponente	Primer potrebnih informacija
Naziv indikatora	Stopa administrativnog siromaštva NSP
Iz kog okvira proizilazi	Nacionalni
Status indikatora	Primarni
Definicija indikatora	<p>Stopa administrativnog siromaštva NSP pokazuje udeo (procenat) lica koja primaju novčanu socijalnu pomoć (NSP) u ukupnom stanovništvu jedinice lokalne samouprave.</p> <p>Linija administrativnog siromaštva utvrđena je zakonom iz 2011. godine, a zatim korigovana za rast potrošačkih cena svakih šest meseci. Primenjuje se skala ekvivalencije (prvi odrasli 1, sledeći 0,5, dete 0,3).</p> <p>Ključni indikatori: prihod, skala ekvivalencije, linija siromaštva, stopa administrativnog siromaštva (ukupno i po različitim profilima).</p>
Značaj praćenja indikatora za donosiocelu odluku na nacionalnom i lokalnom nivou, tumačenje indikatora iz ugla javnih politika	<p>Mera apsolutnog siromaštva utvrđena na republičkom nivou ne odražava nivo siromaštva na lokalnom nivou. Stoga je za potrebe analize, ali i fokusirane socijalne politike potrebna mera siromaštva na lokalnom nivou, koja bi omogućila ne samo njegovo merenje već i upoređenje među lokalnim zajednicama.</p> <p>Adekvatna mera siromaštva i njegovog kretanja kroz vreme potrebna je i za formulisanje regionalne socijalne i ekonomske politike od strane Republike Srbije i lokalne socijalne politike od strane samih lokalnih zajednica.</p>
Metodološka i interpretaciona pitanja važna za potpuno razumevanje indikatora	<p>Stopa administrativnog siromaštva NSP meri <i>izrazito</i> siromaštvo zato što:</p> <p>(1) uvek ima nižu liniju siromaštva (7.496 dinara u januaru 2017) nego što je apsolutna linija siromaštva definisana na republičkom nivou; i</p> <p>(2) kod ustanovljavanja prava na socijalnu pomoć postoje brojni dodatni zakonski uslovi (imovinski, radni itd) koji smanjuju broj korisnika (255 hiljada u decembru 2016).</p>
Jedinica mere	Procenat
Kalkulacija indikatora (=numerator/denominator)	Broj lica čiji je prihod ispod linije siromaštva deli se sa ukupnim brojem lica u jedinici lokalne samouprave (ukupno i po razvrstavanju pokazatelja).
Osnovni nivoi podele/razvrstavanja indikatora	Pol: ukupno, muško, žensko. Starost: 0-17, 18-24, 25-64, 65 i više.
Dostupnost podataka za izračunavanje indikatora (DA/NE)	Da

²⁶ Ovim indikatorom se zalazi u tematiku koja je detaljno razrađena u oblasti **Socijalna i dečija zaštita**.

Izvor	Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja za broj korisnika NSP po jedinicama lokalne samouprave i Republički zavod za statistiku za procene stanovništva u jedinicama lokalne samouprave.
Periodika izveštavanja	Broj korisnika mesečno; procenjeni broj stanovnika godišnje.
Komentar	/

9. LITERATURA

1. Agency on Statistics (2015): Poverty Measurement in Tajikistan: A Methodological Note.
2. Applica and Universiteit Antwerpen (2015): The Development of a Methodology for Comparable Reference Budgets in Europe - Final Report of the Pilot Project.
3. Artemis (2013): Study on Timeliness of EU SILC Based Indicators. Preuzeto sa: www.iys2013.lu/resources/documents/IYS2013LU_dia.pdf.
4. Cantó, O., del Río, C., Gradín, C. (2006): Poverty Statics and Dynamics: Does the Accounting Period Matter?, *International Journal of Social Welfare*, str. 209–218.
5. Decancq, K., Goedemé, T., Van den Bosch, K., Vanhille, J. (2013): The Evolution of Poverty in the European Union: Concepts, Measurement and Data. *ImPRovE Methodological Paper No. 13/01*.
6. Dupré, D. (Eurostat) (2015): Planned Future Developments of EU-SILC.
7. European Commission (2013): Evidence on Demographic and Social Trends Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy, str. 82-84. Preuzeto sa: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=9765&langId=en.
8. European Commission (2015): Trends in Poverty and Social Exclusion (2012-2014). *Analytical Web Note 4/2015*.
9. European Commission (2017): Time Series – Business and Consumer Survey Database Files in WinZip Format. Preuzeto sa: ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/business-and-consumer-surveys/download-business-and-consumer-survey-data/time-series_en.
10. Eurostat (2013): The Measurement of Poverty and Social Inclusion in the EU: Achievements and Further Improvements. *UNECE seminar, Geneve 2-4 December 2013*.
11. Eurostat (2017): Glossary: At-Risk-of-Poverty Rate. Preuzeto sa: ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:At-risk-of-poverty_rate.
12. Goedemé, T., Rottiers S. (2010): Poverty in the Enlarged European Union. A Discussion about Definitions and Reference Groups, *CSB Working paper*.
13. Le Laidier, S. (2009): Transfers in Kind Attenuate Income Inequality, *INSEE Premiere*.
14. Matković, G. (2014): Merenje siromaštva – teorijski koncepti, stanje i preporuke za Republiku Srbiju. *Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva*.
15. RZS (2009): Istraživanje o potrošnji stanovništva (primer upitnika). „Službeni glasnik Republike Srbije“ broj 104/2009. Preuzeto sa: ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/questionnaires_rs_cons_en_0.pdf.
16. RZS i World Bank (2016): Mapa siromaštva u Srbiji.
17. Social Protection Committee Indicators Sub-group (2015): Portfolio of EU Social Indicators for the Monitoring of Progress Towards the EU Objectives for Social Protection and Social Inclusion.
18. Vlada Republike Srbije (2011): Prvi nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva u Republici Srbiji. *Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva*.

19. Vlada Republike Srbije (2014): Drugi nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva u Republici Srbiji. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva.
20. Vlada Republike Srbije (2016): Program reformi politike zapošljavanja i socijalne politike.
21. World Bank (2000): Making Transition Work for Everyone – Poverty and Inequality in Europe and Central Asia, str. 367-368.
22. World Bank (2017): Poverty & Equity. Preuzeto sa: povertydata.worldbank.org/poverty/country/SRB.